

daar schrijfwijzen als balsamum peruvianum en tolutanum enz. zijn blijven staan.

De 3de druk van dit thans in hoofdzaak voor Duitsch sprekende en schrijvende geneesheeren bestemde werk is evenals zijn voorganger met groote zorg bijgewerkt. Men behoeft slechts de groepen der alkaloiden en glucosiden na te zien om hiervan de overtuiging te verkrijgen. Ook adrenaline, sera, collargol en zoovele andere moderne producten zijn met nauwkeurige indicatiën voor gebruik en exacte doseering opgenomen. Aan den anderen kant zijn zeer terecht vele minder belangrijke nieuwe snuffjes slechts ter loops geciteerd. Vele tamelijk obsolete simplicia zijn met beknopte aanwijzingen in een groep: „pharmakologisch nicht näher charakterisirte, groszentheils obsolete Medikamente”, vereenigd gehouden, als stoffen die wellicht bestemd zijn door den eenen of anderen onderzoeker nog eens voor het voetlicht te worden gebracht.

ZEEHUISEN.

— * —

INGEZONDEN.

ZIEKTE EN DEGENERATIE.

Geachte Redactie!

In een ingezonden stuk, in het laatst verschenen nummer van uw *Tijdschrift*, noemt Dr. GEYL mijn opstel „Tuberculose en erfelijkheid” een mooie en conscientieus uitgevoerde studie. Voor die goede meening en de getoonde belangstelling ben ik zeer dankbaar. Hij verheugt zich er over dat mijn begrippen, over het wezen der degeneratie, dezelfde zijn als die welke hij voorstond in een artikel dat vroeger in het *Mcd. Weekblad* verscheen. Tot mijn grooten spijt, heb ik dat artikel niet gelezen en niet bij de hand. Als ik in leven blijf en gezond zal ik het echter gaan lezen. Dr. GEYL verbaast zich er over dat ik sympathizeer met de definitie, die WERTHEIM SALOMONSON in Dl. II, n°. 12, 1903 van dit *Tijdschrift*, van de degeneratie gaf. De verdediging van het goede recht dezer definitie is beter aan den vader ervan, dan aan mij toevertrouwd. De redenen die er voor pleiten zijn in het aangehaalde artikel uitvoerig en duidelijk ontvouwd, zoodat het napleiten zou zijn als ik er verder op inging. Het algemeen voorkomen, in geheel West-Europa, van den aanleg voor tuberculose — die toch ook door Dr. GEYL, blijkens zijn ingezonden stuk, wordt beschouwd als een degeneratie-verschijnsel — geeft aan dat men het recht heeft te spreken van een aandoening of ziekte of afwijking van het menschelijk geslacht, van de soort „mensch” in West-Europa. Dr. GEYL zegt: de degeneratie is een aandoening van de familie. Nu kan men een familie zoo groot maken als men wil, door er oudere generaties bij te nemen, zonder dat het begrip „familie” er door gewijzigd wordt. En eenige familiën, in dien zin genomen, vormen reeds een tamelijk groot deel van de bevolking eener streek. Zoodat het mij voorkomt dat het onderscheid tusschen de opvatting van Dr. GEYL en die van WERTHEIM SALOMONSON niet zoo heel groot is. Dr. GEYL zegt „werkelijk wij

behoeven ons niet ongerust te maken. dat er zich naast de normale, een gedegeneerde soort ontwikkelen zal. Als dat mogelijk ware, dan zou het menschdom zich al lang moeten verheugen in het bezit van een ras van baarddragende vrouwen en andere gedegeneerde personen". Ik deel die gerustheid niet. Het is niet uitgemaakt dat er zich niet een ras van baarddragende vrouwen zou kunnen ontwikkelen, als de mannen aan dergelijke dames de voorkeur gaven boven anderen. In de gemeente waar ik woon zou het door doelmatige kruizing, denkelijk in een paar generaties, gelukken een ras te krijgen van lijdenden aan aangeboren heupluxatie.

De degeneratie draagt volgens Dr. GEYL de kiem van zelfvernietiging in zich. Dat is, dunkt mij, niet geheel juist. De best aangelegden uit een gedegeneerde familie huwen en krijgen kinderen. Zij huwen, en dat is juist een groot ongeluk, dikwijls, door overeenstemming van neigingen of gebreken, met wederhelften uit een eveneens gedegeneerd geslacht, en krijgen kroost dat wèèr, en soms in sterkere mate, degeneratiesymptomen vertoont. En zoo gaat het door en zal het doorgaan, zoodat ik er het einde d. i. de zelfvernietiging niet van zie.

In het middenste deel van zijn ingezonden stuk geeft Dr. GEYL, naar het mij voorkomt, blijk WERTHEIM SALOMONSON niet te hebben begrepen.

WERTHEIM SALOMONSON heeft niet beweerd dat ziekte en degeneratie hetzelfde begrip vertegenwoordigen. Wij lezen t. a. p. op blz. 713 „zij (de definitie nl.) zegt dat degeneratie voor een geslacht hetzelfde is wat ziekte voor het individu is". Dat is toch iets geheel anders.

Het laatste deel van het behandelde stuk kan ik, voor zoover ik die quaestie beoordeelen kan, geheel onderschrijven.

U dankend voor de opname

Hoogachtend

Uithuizermeeden,

Uw Dw.

24 Jan. 1904.

S. P. RIETEMA.

OVER DE GENEZING VAN LONGTUBERCULOSE IN VERSCHILLENDE STADIA.

In n°. 4 van dit *Tijdschrift* komt collega T. HOEKSTRA te Heiloo nog eens terug op de alinea uit Dr. BURGER's hoofdartikel Oranje-Nassau's Oord: „Uitgebreide longaandoeningen, groote cavernen, complicaties in andere organen, hectische koorts, dat alles is voor een sanatoriumbehandeling ongeschikt", hetgeen Dr. BURGER schreef in aansluiting van Dr. DONATH's woorden: „het eerste jaar heeft mij de zekerheid geschonken, dat in ons land de sanatoriale behandeling met veel vrucht kan plaats vinden mits — de lijdens vroegtijdig onder behandeling komen".

De Heer HOEKSTRA is echter een ander gevoelen toegedaan, en zegt dat uitgebreidheid van het longproces niet de voornaamste factor is bij de beoordeeling van de mogelijkheid van genezing. Hij zegt patiënten te hebben zien genezen hetzij ze dan hadden eenzijdige katarrhen, infiltraten, cavernen, dubbelzijdige cavernen of infiltraten + catarrhen; infiltraten + albuminurie, infiltraten + darmtuberculose; alleen zag hij geen succes bij patiënten met